

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

Heraldika
BcA. Kateřina Šuterová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Grafický design

Diplomová práce

Heraldika

BcA. Kateřina Šuterová

Vedoucí práce: Doc. MgA. Kristina Fišerová

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2018

podpis autora

DUPLIKÁT

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Kateřina ŠUTEROVÁ**

Osobní číslo: **D15N0054P**

Studijní program: **N8208 Design**

Studijní obor: **Ilustrace a grafický design, specializace Grafický design**

Název tématu: **Heraldika**

Zadávací katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Minimální rozsah prací

Počet: 3 ks plakát, 3 ks brožura

Formát: B1 plakát, A4 brožura (minimální rozměr)

Popis realizace: Plakáty a brožura s tématem heraldiky, specifika budou určena v průběhu práce, po konzultaci s vedoucím ateliéru.

Výstup: Cílem práce bude výzkum heraldiky - studium principů, s následným výtvarným výstupem. Výstupem budou nejméně 3 plakáty a 3 brožury, jejichž konkrétní obsah bude určen až v průběhu bádání. Záměrem je nabytí schopnosti výtvarně i technicky ztvárnit znak / erb podle heraldických pravidel. Součástí výzkumu by měla být i spolupráce s odborníkem (heraldikem), který by měl více zaštitit teoretickou část. Je potřeba dodat, že heraldika nezkoumá jen šlechtické erby, ale i znaky států, měst a korporací (např. fotbalové kluby).

Pro úspěšné získání zápočtu je nezbytné v rámci pravidelné docházky na výuku seminářů ke kvalifikační práci 1x týdně předkládat průběžně rozpracované dílo ke konzultaci vedoucímu práce (případně konzultantovi je-li stanoven).

Postup realizace

- září - teoretická část práce (bod 1. až 2. uvědomit si, kdo jsem a kam směřuji)
- říjen - předložení spektra variant, sběr a průběžné intenzivní studium zdrojů
- listopad, prosinec - pracovní verze, volba nejvhodnější varianty, průběžné práce na praktické části kvalifikační práce
- leden, únor - předložení adekvátně rozpracované praktické části kvalifikační práce, předložení rozpracované teoretické části kvalifikační práce v souladu s doporučenou osnovou
- březen - realizace výsledného projektu, předložení pracovní verze kompletní teoretické práce

Finalizace a odevzdání:

- duben - finalizace projektu, dokončení teoretické i praktické části práce, odevzdání obou částí práce včetně uložení kompletní finální verze práce na CD/DVD (v podobě pro tisk).

Obhajoba:

- červen - obhajoba + ve vybraných ateliérech prezentace kvalifikační práce prostřednictvím Flash disku.

Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**

Rozsah teoretické části: **min. 7 normostran textu**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BUBEN, Milan. Encyklopedie heraldiky. Praha: Libri, 2003.

ISBN 80-7277-135-3.

KRÁL, Vojtěch. Heraldika. Brno: GARN, 2003. ISBN 80-86347-25-7.

LIŠKA, Karel. Městské znaky s ozdobami. Praha: Práce, 1989.

ISBN 80-208-0348-3.

LOUDA J., JANÁČEK J. České erby. Praha: Albatros, 1988.

ISBN 13-737-88.

PILNÁČEK, Josef. Občanské znaky. 1. vyd. Brno: Ivo Sperát, 2009.

ISBN 978-80-904312-1-8.

POHANKA, Henry Camillo. Heraldika v souvislostech. Praha: Agentura Pankrác, 2012. ISBN 978-80-86781-21-1.

PSÍK R., KREJČÍK T. Základy heraldiky. Ostravská univerzita: 2008.

ISBN 978-80-7368-644-4.

SCHWARZENBERG, Karel. Heraldika. Praha: Vyšehrad, 2007.

ISBN 978-80-7021-827-3.

Vedoucí diplomové práce:

Doc. MgA. Kristýna Fišerová

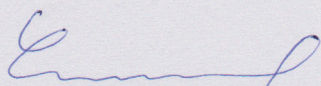
Katedra designu

Datum zadání diplomové práce:

31. května 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2018

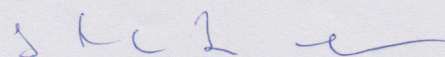

v z. Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
proděkan pro studijní a pedagogické záležitosti

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

L.S.

Doc. akademický malíř František Steker
vedoucí katedry

V Plzni dne 15. září 2017

OBSAH

1.	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	8
1.1	PORTFOLIO	9
2.	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	11
2.1	CÍL PRÁCE	13
2.2	DEFINICE HERALDIKY A JEJÍ ZÁKLADNÍ PRAVIDLA	14
3.	PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	16
4.	POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	18
5.	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	22
6.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	23
	A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA	
	B) INTERNETOVÉ ZDROJE	
7.	RESUMÉ	26
8.	SEZNAM PŘÍLOH	27

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Grafický design vnímám jako obor, který vyžaduje všestranné dovednosti. Dovednost, kterou považuji za primární, je schopnost pružně reagovat téměř na jakékoliv zadání. Designér by měl tedy perfektně nejen ovládat programy, ve kterých pracuje, což se při této profesi pokládá za samozřejmost, ale měl by být rovněž schopný umět provést rešerši zadaného tématu a následně převést nabyté informace do především vizuálního výsledku. To, že za základní dovednost považuji flexibilitu, jde vidět např. na odklonu od podobnosti tématu mé bakalářské práce. V té jsem zpracovávala vizuální styl čajovny, který byl založen především na akvarelových ilustracích¹. Dostala jsem se tedy od spíše poetického zpracování čajové tematiky k řešení více rigidnímu zpracování diplomové práce, tedy v dobrém slova smyslu. Právě toto vidím na grafickém designu jako jeho přitažlivou vlastnost. Sama práce, většinou implicitně definovaná nepsanými pravidly své vizuality, tedy že komunikace fotbalového klubu nebude vypadat stejně jako komunikace značky na parfém, je něco, co nutí designéra k alespoň základnímu vhledu do nekonečného spektra dalších oborů. To vnímám jako velmi hravou a zajímavou součást profese. Další podstatou práce je však i logická umírněnost, tedy třídění informací, následné vyjádření typem kresby (např. u loga), typem písma, typem rozvžení publikace, materiálu atd.

Dalším důležitým bodem je dovednost komunikace. To, že grafický designér vytváří kreativní činnost, kterou následně rafinuje, většinou nestačí. Kontakt s lidmi, pro které dílo zpracováváme, je klíčový. Postupem času jsem došla k tomu, že tvoří minimálně polovinu práce i času.

Mé dosavadní dílo se tedy skládá z širokého pole projektů a přístupů. Od řešení loga, vizuálního stylu, návrhu akcidenční abecedy, šperku, úpravy publikace, ilustrací v různých médiích (akvarel, perokresba, fixa, vektor; vědecká ilustrace), návrhy obalů atd.

¹ viz Příloha č. 1

1.1 PORTFOLIO

Jako součást diplomové práce jsem si vytvořila webové portfolio (www.suterova.com)², které bylo nutné z důvodu stáže (viz dále v textu), jež se stala nedílným prvkem práce. Také jsem jej považovala za nezbytné, jelikož jsem doposud žádnou webovou prezentaci neměla. Tištěné bylo vhodné doplnit online verzí. Portfolio je pro designéra potřebné, jelikož se bez něj nedá prezentovat, přičemž ukázka projektů by měla mít nejen logickou strukturu, ale také svou vizuální hodnotu.

Prvním krokem bylo zaregistrování domény. Rozhodla jsem se pro použití svého příjmení, které je jak spjaté se mnou, tak, v tomto případě, i nejjednodušším a nejvhodnějším prvkem k zapamatování. Vychází také z úzu webových domén nejen jednotlivých grafiků a grafických studií (např. www.najbrt.com), ale také dalších osob a firem.

Webové stránky jsem si vytvořila v programu Adobe Muse, což je nástroj, který velmi připomíná Adobe InDesign. Je ale zapotřebí být alespoň základně obeznámen s online prostředím. Nyní jsem vytvořila verzi, která je určena pro stolní počítač, zatím tedy není responzivní (tablet, mobilní telefon). V nejbližší době budu tyto verze dopracovávat. Portfolio je výtvořem, které se v průběhu času doplňuje. Zvolila jsem tedy projekty, které jsem považovala pro stáž podstatné. Stránky jsem strukturovala tak, že v záhlaví se návštěvník dozví kdo jsem, co dělám. Je zde i možnost stáhnout si životopis. V aktivním zápatí tyto informace ještě jednou opakuji. Dále jsou zde odkazy na jednotlivé sekce (projekty, vektory, ilustrace). Projekty, které jsou nejdůležitější, řeším za pomoci jednoduché galerie se šipkami. Pod galerií je uveden název projektu, případně odkaz na dalšího designéra, se kterým jsem spolupracovala, či odkaz na výslednou práci (např. navržený web). Toto jsem doplnila sekcemi „vektory a ilustrace“, které projekty spíše jen doplňují, jsou vedlejší, každopádně v případě stáže, pro kterou jsem portfolio

zpracovávala, byly tyto sekce stejně důležité. Ilustrace z důvodu ukázky kresby, vektory z důvodu technické dovednosti.

² viz Příloha č. 2

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Tématem se mi stala heraldika. Jakkoli zní název vznešeně a ušlechtilě, pro mě byla práce s tímto historicky znějícím pojmem spíše experimentální. Téma jsem si vybrala individuální. Podnětů a důvodů bylo více.

Nultým podnětem byl workshop s Věrou Marešovou (2016) na téma vizuální identity měst. V tehdejší době vypsal město Plzeň soutěž na svou novou identitu, tudíž jsme ji v rámci zadání workshopu řešili. Jako koncept jsem si zvolila abstrahování znaku města Plzně³.

Prvním podnětem mi bylo školní zadání ke stému výročí vzniku Československé republiky, kdy jsem si po dlouhém lámání hlavy vybrala námět redesignu velkého státního znaku České republiky⁴, který jsem následně zpracovala.

Druhým důvodem, když jsem lehce vplula do tohoto odvětví znaků, mi bylo to, že jsem si všimla ne úplně kvalitního provedení znaků⁵. Jak technicky (překreslení do vektorů), tak často i výtvarně.

Třetím důvodem mi bylo spojení potřeby kreslení / designování rukou, které se následně převádí do vektorů, pak tiskne a překresluje a stále dokola, dokud se nedostaví alespoň částečná spokojenost s výsledkem. Zde je nutnost se rozhodovat při každém zakřivení tvaru a zároveň tvořit znak jako celek. Schopnost rozhodnout se pro jednu z nespočtu variant — to je také dle mého zásadní nezbytnost grafického designéra.

Jako čtvrtý důvod bych uvedla, že prvopočátek heraldiky najdeme v označování protivníků v boji⁶. Jelikož se jedná o označování vizuální, které postupem času dostalo závazná pravidla, nelze si pak nevšimnout spojitosti s grafickým designem.

Za páté se čím dál častěji můžeme setkat se stylizací městského znaku v korporátních identitách (nejen) měst, např. město Budapešť⁷, Turku ve Finsku⁸, Rybník⁹ a Gdaňsk¹⁰ (Technická univerzita Gdaňsk) v Polsku, Stockholm¹¹ nebo nově

Laussane ve Švýcarsku¹² atd. U nás pak můžeme jmenovat např. Valašské Meziříčí (“VALMEZ”)¹³, přičemž logo vychází z tvaru heraldického štítu. V podobných případech se však jedná o maximální zjednodušení znaku, někdy velmi vtipného rázu (VALMEZ; Najbrt), naprosto minimalistického (Amsterdam; Edenspiekermann a thonik)¹⁴, jindy jen systematického převádění do mřížky (Gdaňsk; mamastudio).

³ viz Příloha č. 3

⁴ viz Příloha č. 4

⁵ viz Příloha č. 5

⁶ BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 10, 11 s. ISBN 80-901579-4-7.

⁷ New Logo and Identity for Budapest by Budapesti Városarculati. [online] Dostupné z <https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_budapest_by_budapesti_varosarculati.php> [cit. 29. 7. 2018]

⁸ Brouhaha over Turku's new coat of arms logo. [online] Dostupné z <https://yle.fi/uutiset/osasto/news/brouhaha_over_turkus_new_coat_of_arms_logo/7837232> [cit. 29. 7. 2018]

⁹ Logo nebo heraldický znak? [online] Dostupné z <<http://www.font.cz/logo/logo-nebo-heraldicky-znak.html>> [cit. 29. 7. 2018]

¹⁰ Danzig (Gdaňsk) erhält ein Corporate Design. [online] Dostupné z <<https://www.designtagebuch.de/danzig-gdask-erhaelt-ein-corporate-design/>> [cit. 29. 7. 2018]

¹¹ New Logo and Identity for the City of Stockholm by Essen International. [online] Dostupné z <https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_the_city_of_stockholm_by_essen_international.php> [cit. 29. 7. 2018]

¹² New Logo and Identity for City of Lausanne by Base. [online] Dostupné z <https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_city_of_lausanne_by_base.php> [cit. 29. 7. 2018]

¹³ Valmez. [online] Dostupné z <<http://www.najbrt.cz/detail/valmez>> [cit. 29. 7. 2018]

¹⁴ New Logo and Identity for the City of Amsterdam by edenspiekermann and Thonik. [online] Dostupné z <https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_the_city_of_amsterdam_by_edenspiekermann_and_thonik.php> [cit. 29. 7. 2018]

2.1 CÍL PRÁCE

Finálním cílem práce se mi stal znak hlavního města Prahy. Šlo mi o spojení výtvarné a designérské činnosti, ne obsáhnutí heraldiky jako celku. To by totiž vyžadovalo mnohem více času, než který je na diplomovou práci vytyčen. Znak je proveden ve vektorových křivkách; následně pak ve variantě základní v barvě na bílém pozadí¹⁵, základní v barvě na šedém pozadí¹⁶, základní v barvě na černém pozadí¹⁷, stupních šedi¹⁸ a na závěr černobílý¹⁹ (jen v obrysech).

Cílem práce mi byl obecný výzkum heraldiky — studium principů, s následným výtvarným výstupem. Záměrem mi bylo nabytí schopnosti výtvarně i technicky ztvárnit znak / erb podle heraldických pravidel.

¹⁵ viz Příloha č. 6

¹⁶ viz Příloha č. 7

¹⁷ viz Příloha č. 8

¹⁸ viz Příloha č. 9

¹⁹ viz Příloha č. 10

2.2 DEFINICE HERALDIKY A JEJÍ ZÁKLADNÍ PRAVIDLA

Definice:

„Můžeme tedy říci, že heraldika je nauka obsahující souhrn základních pravidel a zvyklostí, podle nichž se znaky tvoří a také učící znaky popisovat, určovat a kreslit. Heraldika však není jen naukou o znacích (jejich vzniku, tvorbě, vývoji a užívání), ale zabývá se vším, co se znaky souvisí, tedy také prapory, rády, odznaky a všemi ostatními symboly.“²⁰

Základní pravidla:

„Pravidlo pravé a levé strany: Znaky se kreslí a popisují z postavení štítonoše, takže při pohledu na kresbu vidíme pravou heraldickou stranu na své levé straně a naopak. Proto je i popis polí a figur vskutku počínající od levé strany posuzován, jako by vycházel od strany pravé.

Pravidlo barvy a kovu: Při tvorbě znaků se žádá, aby barva vždy byla pokládána na kov a kov na barvu. To znamená, že kovem pokrytá figura spočívá na barevném poli a naopak. Zpravidla nelze klást kov na kov a barvu na barvu. Výjimkou je například znak království Jeruzalémského z doby počátků heraldiky, kde kovový (zlatý) kříž leží na kovovém (stříbrném) poli. Na kov i na barvu mohou být kladeny kožešiny; tato výjimečnost byla později přiznána i purpurové barvě.

Pravidla kresby heraldických figur: Obecné heraldické figury nesmějí se dotýkat okraje štítu, plochu štítu však zcela vyplňují. Erbovní zvíře vykračuje pravou nohou. Jeho výraz odpovídá jeho povaze: u divokých zvířat vyjadřuje sílu, statečnost, odhodlanost, u krotkých ušlechtilost.

Pravidlo schématického vyjádření figury: Heraldické figury, i když jsou vzaty z běžného života, jsou symbolem, znakem, a nemohou být kresleny realisticky, krajinářsky nebo perspektivně.

Pravidlo směru přilbice a klenotu: Klenot směřuje směr přilbice; je-li kreslena zpředu hledí i klenot dopředu, je-li přilbice kreslena ze strany, je klenot natočen do jejího směru. Nakloněný štít může nést jen jedinou přilbici, její klenot hledí ve směru naklonění štítu. Přilbice spočívá vždy pevně na štítě a nemůže se nad ním volně vznášet; maluje se v barvě leštěného železa nebo stříbra, jen královská přilbice může být zlatá. Přilbice může nést jen jediný klenot, který z ní vychází a nesmí se nad ní vznášet.

Pravidlo směru figury na praporu: Na praporu zobrazuje se znamení s hlavou hledící k žerdi (ratišti).

Pravidlo postupu při popisu znaku: Při popisu (blasonování) jednoduchého znaku se nejprve popisuje barva pole, poté barva figury; složité znaky se popisují od pravého horního pole. Má-li znak srdeční štítek, počíná popis od něho a teprve poté následuje popis hlavního štítu. Po popisu znaku následuje popis klenotu a posléze pokrývek. Je-li víc klenotů, popisují se odprava doleva.

*Pravidlo stručnosti popisu: Popis znaků musí být stručný, úsečný, výstižný a v duchu jazyka.*²¹

²⁰ BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 10 s. ISBN 80-901579-4-7.

²¹ ZENGER, Zdeněk. *Česká heraldika*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1978. 17, 18 s.

3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

Jako první krok v procesu přípravy, obeznámení se s tématem, jsem zvolila návštěvu přednášek PhDr. Stanislava Hošťálka, který je předsedou a statutárním zástupcem Heraldické společnosti v Praze.²² Přednášky se týkaly úvodu do evropské heraldiky a byly určeny převážně studentům restaurátorství na Akademii výtvarných umění v Praze, kde se také výklad přednášel. Přednášky byly koncipovány komplexně, tedy ze začátku jsme byli obeznámeni o tom, co to heraldika je, pak jsme řešili terminologii (např. pojem blason²³, což je v podstatě slovní popis znaku). Dále zavedená pravidla, která uvádím v předešlé kapitole, tedy např. obrácený popis znaku. Dále pravidla barvy a kovu, tedy že se barva pokládá na kov a kov na barvu. Není tedy možné klást kov na kov a barvu na barvu. V heraldice se barvám říká tinktury a jako kov označují barvu stříbra (bílá) a zlata (žlutá)²⁴. Dále pak to, že se v heraldice stylizuje, tedy že se figury nekreslí realisticky. Po základním uvedení jsme probírali jak historii, tak pak převážně šlechtickou heraldiku, heraldiku církevní, specifika různých zemí atd.

V průběhu přednášek jsem se snažila nalézt relevantní literaturu jak v knihovnách, tak v antikvariátech, přičemž ani zde nebyla cesta jednoduchá. Pro mne jako pro laika se nějaký zdroj mohl jevit kvalitně, ovšem opak byl pravdou. Zdroj informací jsem tedy řešila jak na přednáškách, tak následně na stáži.

Po úvodu do tohoto oboru jsem začala řešit konkrétnější podobu práce. Rozhodla jsem se pro užší výběr, tedy městskou heraldiku. To z důvodu většího zájmu o město než např. o šlechtu. Zde jsem však velmi narazila. Ze začátku jsem si říkala, že bych mohla vyzkoušet facelift městských znaků, které budu řadit podle nějakého určitého pravidla. Rozhodla jsem se pro řešení měst co do velikosti v počtu obyvatel, tedy sestupně. Nástrahou se mi však stala nedohledatelnost jak všech znaků, tak dohledání např. historie znaku, jeho blason atd. Proto jsem od tohoto řešení upustila. Logicky pak vyplynulo řešení velkého znaku hlavního města Prahy, který je do své složitosti květnatější než znaky jiných měst. Jelikož v Praze nyní žiji

a se znakem se setkávám téměř denně, zvolila jsem tuto volbu. Malý znak hlavního města Prahy je obsažený ve velkém znaku, ten bylo tedy také potřeba vyřešit.

Stáž: Jak jsem již psala, součástí práce mi byla stáž. Tu jsem absolvovala v Ústí nad Orlicí ve firmě Velebný & Fam (www.velebny.cz). Firma se specializuje především na výšivky (vlajek, praporů apod.), nedílnou součástí je ale i tvorba heraldiky (městské, obecní, rodinné).²⁵ Na stáži jsem překreslovala návrhy od pana Velebného, který je majitelem firmy. Zde jsem si tedy procvičila dovednosti křivkování, které jsem následně využila ve své praktické části. Nejdůležitější však byly konzultace s panem Velebným. V tuto dobu jsem měla znak nakreslený, takže mi velmi poradil. Probírali jsme i obor obecně; rovněž mi poradil zdroje, ze kterých při práci v oboru čerpat (např. práci Huga Gerharda Ströhla a další).

²²Heraldická společnost v Praze — kontaktní údaje. [online] Dostupné z <http://www.heraldicka-spol.net/kontakt.htm> [cit. 29. 7. 2018]

²³SCHWARZENBERG, Karel. *Heraldika*. Uherské Hradiště: Ars collegium, 1992. 12, 13, 14 s.

²⁴BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 14 s. ISBN 80-901579-4-7.

²⁵Městské a obecní symboly. [online] Dostupné z <http://www.velebny.cz/mestske-a-obecni-symboly> [cit. 29. 7. 2018]

4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Při studiu blasonu velkého znaku hlavního města Prahy jsem narazila na rozdílné verze, což je logické, jelikož znak se popisuje v podstatě subjektivně. Držela jsem se však vyhlášky vydané zastupitelstvem města. Ta zní takto: „*Na červeném štítě je zlatá hradební zed' z kvádrového zdiva se stříbrným cimbuřím o sedmi viditelných a pěti celých stínkách, prolomená otevřenou bránou s vytaženou zlatou mříží. Veřeje brány přirozené barvy mají zlaté kování. Z brány vyniká na černém pozadí ozbrojené rámě držící stříbrný meč se stříbrným jílcem a zlatou záštitou. Klenba brány je stříbrná, uprostřed se zlatým klenákem. Nad hradební zed' vystupují tři zlaté věže z kvádrového zdiva, střední větší, se zlatým cimbuřím o čtyřech stínkách a se zlatou valbovou střechou s dvěma zlatými makovicemi, postranní menší, se zlatým cimbuřím o třech stínkách a se stanovou střechou s jednou makovicí, vše taktéž zlaté barvy. Velká věž je prolomena trojdílným a malé dvojdílným černým oknem se stříbrným rámem.*

Na štít jsou postaveny tři kolčí přilby se zlatými korunami a zlatočervenými příkrývadly. Prostřední přilba nese rostoucího, dvouocasého, stříbrného lva se zlatou korunou a zbrojí. Postranní přilby pak nesou praporce erbovních měst nebo městských částí, které mají historický praporec, spojených nyní v hlavním městě.

Praporce na heraldicky pravé přilbě mají zlaté žerdě a tyto barvy (postupující vždy z vnější strany znaku do středu a u jednotlivých praporců shora dolů):

1. zlatá — červená — stříbrná (Nové Město), 2. stříbrná — modrá (Hradčany),
3. zlatá — modrá (Vyšehrad), 4. červená — modrá — stříbrná (Libeň),
5. stříbrná — červená (Bubeneč), 6. stříbrná — modrá — zlatá (Košíře),
7. stříbrná — červená — zlatá (Smíchov), 8. stříbrná — červená — modrá (Vršovice),
9. stříbrná — zelená — červená (Žižkov), 10. modrá — červen — stříbrná — zelená (Uhřetěves),
11. černá — červená — stříbrná (Horní Počernice),
12. zelená — červená — modrá (Zbraslav).

Praporce na heraldicky levé přílbě stejného provedení (při stejně postupujícím popisu) mají tyto barvy: 1. červená — zlatá — stříbrná (Staré Město), 2. stříbrná — modrá (Malá Strana), 3. červený praporec se zlatou hvězdou Šalamounovou (Josefov), 4. stříbrná — červená (Holešovice — Bubny), 5. stříbrná — modrá — stříbrná — modrá (Břevnov), 6. stříbrná — červená (Karlín), 7. modrá — zelená — stříbrná (Nusle), 8. stříbrná — červená — stříbrná — červená (Královské Vinohrady), 9. stříbrná — červená — zelená (Vysočany), 10. zlatá — modrá — stříbrná (Modřany), 11. modrá — stříbrná — červená (Radotín), 12. červená — stříbrná — červená (Dubeč).

Štít drží z každé strany dvouocasý stříbrný lev se zlatou korunou a zbrojí. Tito lvi stojí na zlaté lipové větvi s ratolestmi. Přes ni visí červená, zlatě podšitá stuha s devisou provedenou zlatým písmem ‚PRAGA CAPUT REI PUBLICAE‘. “²⁵

Znak jsem zpracovávala následovně: Při práci bylo nezbytné určit si základní tvar, do kterého budu kreslit.²⁶ Rozhodla jsem se pro kruh v návaznosti na nynější podobu znaku.²⁷ Narazila jsem také na znak kreslený do obdélníku,²⁸ přičemž při porovnání kresby byl vizuálně vhodnější kruh, který působí více elegantně. Dále bylo potřeba řešit základní rozvržení kresby na elementy, tedy malý znak, tři štítonoše (lvy), kolčí přílby s fafrnochy (přikryvadla)²⁹, koruny, klenot (vlajky)³⁰, lipovou větev s ratolestmi a stuhu s devízou.

Pro základní kresbu jsem zvolila formát A3. Navrhla jsem tedy základní layout znaku: umístění a tvar (španělský štít) malého znaku, dále velikost příleb a lvů a umístění stuhu s devízou. Ostatní elementy, jako např. klenot, dále pak fafrnochy, vyplynuly z celkového rozvržení. Nejtěžším pro mě bylo řešení tvaru příleb, které jsem se snažila maximálně zjednodušit, přitom ponechat informaci o tom, že jsou přílby kolčí. Dále řešení štítonošů — lvů, také pak korun, které vycházejí ze tvaru koruny sv. Václava, a v neposlední řadě kresbu ozbrojeného rámě v malém znaku.

Technicky jsem pak postupovala tak, že jsem znak kreslila tužkou.³¹ Když jsem měla základní tvar a rozvržení elementů určené, postupovala jsem kresbou

poloviny znaku. To z důvodu, jelikož znak je tvořen především zrcadlovým otočením prvků. Při tvorbě jsem si nepomáhala žádným počítačovým programem a následným tiskem, tedy např. že bych si kresbu naskenovala, zrcadlově obrátila a vytiskla. Vše jsem řešila za pomoci ručního překreslování na prosvětlovacím stole.³² Tímto se mi práce časově protáhla a byla náročnější, přínos však vidím ve větším řešení detailů a celkový důraz na ruční kresbu znaku. Myslím si, že pokud bych k práci využívala počítač, výsledek by vypadal velmi odlišně. Jakmile jsem měla kresbu hotovou, pustila jsem se do převádění vektorových křivek v programu Adobe Illustrator.³³ Zvolila jsem jemný tah (0,5 b) na formát A3. Jako písmo pro devízu jsem zvolila sans-serif Acumin Pro v řezu Semibold. To z důvodu, jelikož jsem se znak snažila udělat „současnějším“, přičemž serifové písmo jsem vyhodnotila jako méně vhodné. Následně jsem vytvořila varianty znaku (barevný, černobílý apod.).

Práce k obhajobě je doplněna brožurou a plakáty. Plakát jako vizuální prezentace výsledné práce, brožura jako informační zdroj. V rámci komplexního řešení projektu jsem ve vedlejší ateliéru Vědecká ilustrace 4 (vedeným ak. mal. Vladivojem Kotyzou) zpracovávala naučné plakáty formátu A2³⁴, které objasňují tinktury a šrafování, vývoj štítu a jeho popis, figury (především heraldické).³⁵ Vše je doplněno vektorovou ilustrací s následným popisem. Toto jsem zvolila z důvodu, jelikož jsem v knihách našla nesrovnalosti, např. nesrozumitelně umístěné popisy k obrazové části³⁶. V brožuře jsem obsahově čerpala z knihy Encyklopedie Heraldiky Milana Bubna, která mi byla nejlepším průvodcem. Kniha, jak už z názvu vyplývá, je encyklopedií, nicméně na začátku autor heraldiku popisuje a rozvádí. Pro doplňující brožuru jsem vybrala úvodní kapitoly, kde se rozebírá např. historie, součásti znaku a jejich podrobnější popis, pak dále objasnění toho, co je to např. občanská heraldika atd. Vše je uzavřeno slohy v heraldice. Formát této brožury je 260 mm × 370 mm. Větší formát je z důvodu obrazových příloh, respektive kvůli ukázce kresby velkého znaku hl. města Prahy. Zde mi byla pomocníkem kniha Grid systems in graphic design,³⁷ která je výborným pomocníkem při tvorbě publikací.

Jako písmo jsem vybrala Adobe Garamond Pro. To jak kvůli charakteru kresby písma pro chlebový text, tak kvůli svým ornamentálním glyfům,³⁸ kterými dělím odstavce. Jako akcidenční písmo jsem zvolila Coroner od Františka Štorma,³⁹ které navazuje na obálku knihy od Milana Bubna.⁴⁰ Obrazové přílohy jsem čerpala jak z knih, tak z internetu. Vzhledem ke sjednocení publikace se mi zdálo nejvhodnějším řešením pomocí přetisku těchto obrazů na jehličkové tiskárně,⁴¹ která vše sjednotí do rastru. Tento rastr však vypadá jinak, než kdyby se jím dosáhlo např. programem Photoshop.

²⁵ Obecně závazná vyhláška o znaku a vlajce hlavního města Prahy a jejich užívání. [online] Dostupné z http://www.praha.eu/jnp/cz/test/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/rok_2004-vyhlaska_cislo_21_ze_dne_25_11_2004.html [cit. 29. 7. 2018]

²⁶ viz Příloha č. 11

²⁷ viz Příloha č. 12

²⁸ viz Příloha č. 13

²⁹ BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 22, 23 s. ISBN 80-901579-4-7.

³⁰ BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 23 s. ISBN 80-901579-4-7.

³¹ viz Příloha č. 14

³² viz Příloha č. 15

³³ viz Příloha č. 16

³⁴ viz Příloha č. 17

³⁵ BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. 16, 17, 18, 19, 20 s. ISBN 80-901579-4-7.

³⁶ viz Příloha č. 18

³⁷ MÜLLER-BROCKMANN, Josef. *Grid systems in graphic design: a visual communication manual for graphic designers, typographers and three dimensional designers = Rastersysteme für die visuelle Gestaltung : ein Handbuch für Grafiker, Typographen und Ausstellungsgestalter*. 8th ed. Zürich: Niggli, 2012. ISBN 978-3-72120145-1.

³⁸ viz Příloha č. 19

³⁹ viz Příloha č. 20

⁴⁰ viz Příloha č. 21

⁴¹ viz Příloha č. 22

5. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Přínos práce vidím primárně v oživení heraldiky jako oboru, který se ve světě grafického designu příliš neobjevuje. Z mého pohledu se jedná o spojení historie, výtvarné části (kresby) dodržující daná pravidla a technické způsobilosti vektorové grafiky; jedná se tedy o vizuální komunikaci, která je bezpodmínečnou součástí grafického designu. Počátek heraldiky, tedy její podstata, tkví v rozlišování a odlišování. Prvně tomu bylo v boji, jak již bylo řečeno, následně pak v distinkci jednotlivých rodin, měst atd. Tato nutnost rozlišení informací má tedy stejný původ i v grafickém designu, který jako samostatná disciplína vznikl o mnoho set let později.

Znak, který jsem zpracovala, může být ukázkou toho, jak je možné k této věci přistupovat v nynější době. Také může nastolit otázku, proč nás obklopují znaky v ne příliš povedeném převedení do vektorových křivek, když nástroje v této době existují. Mrzí mne, že tomu tak je (jak už ve státním znaku České republiky, tak právě ve znaku hl. města Prahy), protože se s nimi setkáváme poměrně často. Výtvarná práce je vždy jen polovinou toho, co je potřeba dořešit technicky.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA

BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky*. 1. vyd. Praha : Libri, 1994. ISBN 80-901579-4-7.

ZENGER, Zdeněk. *Česká heraldika*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1978.

SCHWARZENBERG, Karel. *Heraldika*. Uherské Hradiště: Ars collegium, 1992.

MÜLLER-BROCKMANN, Josef. *Grid systems in graphic design: a visual communication manual for graphic designers, typographers and three dimensional designers = Rastersysteme für die visuelle Gestaltung : ein Handbuch für Grafiker, Typographen und Ausstellungsgestalter*. 8th ed. Zürich: Niggli, 2012.

ISBN 978-3-72120145-1.

LIŠKA, Karel. *Městské znaky s ozdobami*. Praha : Práce, 1989, ISBN 80-208-0348-3.

LOUDA J., JANÁČEK J. *České erby*. Praha : Albatros, 1988. ISBN 13-737-88.

LOUDA, Jiří. *Znaky československých měst*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1972.

ČAREK, Jiří. *Městské znaky v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985.

ISBN 21-030-85.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

B) INTERNETOVÉ ZDROJE

New Logo and Identity for Budapest by Budapesti Városarculati. [online] Dostupné z https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_budapest_by_budapesti_varosarculati.php [cit. 29. 7. 2018]

Brouhaha over Turku's new coat of arms logo. [online] Dostupné z https://yle.fi/uutiset/osasto/news/brouhaha_over_turkus_new_coat_of_arms_logo/7837232 [cit. 29. 7. 2018]

Logo nebo heraldický znak? [online] Dostupné z <http://www.font.cz/logo/logo-nebo-heraldicky-znak.html> [cit. 29. 7. 2018]

Danzig (Gdańsk) erhält ein Corporate Design. [online] Dostupné z <https://www.designtagebuch.de/danzig-gdask-erhaelt-ein-corporate-design/> [cit. 29. 7. 2018]

New Logo and Identity for the City of Stockholm by Essen International. [online] Dostupné z https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_the_city_of_stockholm_by_essen_international.php [cit. 29. 7. 2018]

New Logo and Identity for City of Lausanne by Base. [online] Dostupné z https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_city_of_lausanne_by_base.php [cit. 29. 7. 2018]

Valmez. [online] Dostupné z <http://www.najbrt.cz/detail/valmez> [cit. 29. 7. 2018]

New Logo and Identity for the City of Amsterdam by edenspiekermann and Thonik. [online] Dostupné z <https://www.underconsideration.com/brandnew/archives/new_logo_and_identity_for_the_city_of_amsterdam_by_edenspiekermann_and_thonik.php> [cit. 29. 7. 2018]

7. RESUMÉ

The aim of my work was a general survey of heraldry, a study of the principles with subsequent artistic output. I was intent acquiring skills creatively and technically to portray the coat of arms. The output of the work is a greater coat of arms of the capital city of Prague in vector curves.

8. SEZNAM PŘÍLOH

značka

škívy

čajový listek, notasy

pozvánky na nové příchodi čaje, autorská ilustrace

Jen pojdte,
vy medložkavci
po čajji žiznatici.
Konvice vře, bublá
a prozpěvuje si.

potisk látky - sublimační tisk / stíraták

doprovodné prvky:

placky

pezeso

Česání lístků z čajových keřů
krajina kolem Údží
obrázek na paravánu malovaný.

Jeden starý člověk z nezryku
spadl v dětství domnit čajniku.
Rostl den co den,
až nemohl ven,
a tak prožil celý život v čajniku.

balící papír

vizitky

origami papíry

Začíná se snašet blahodárny děšt
a slunce obdivuje čaj.

Teče-li kotel, není to nic.
Však zlé je, když se nespraví.
My neměli čaj už přes měsíc.
Teď celý vesmír je děravý!

teoretická práce zabývající se nejen vizuálním stylem čajovny, ale i např. čajovou kulturou

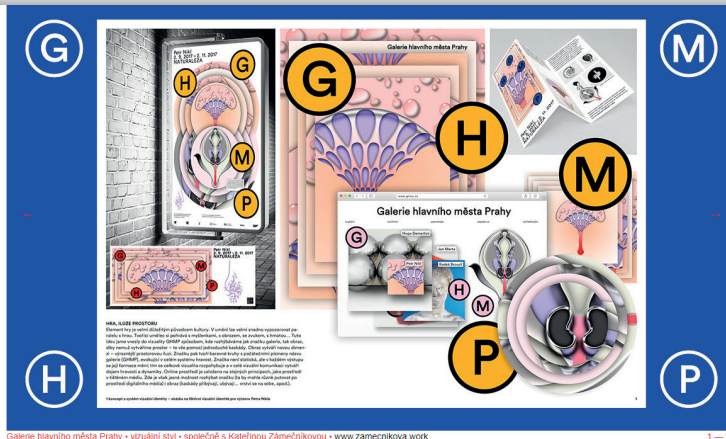
Body - silný čajek, označuje plnost nálevy a výraznou chuť a vůni. Bright - tímto pojmem se označuje světlý, ale silný nálev. Clean - neutrální, čistý nálev, bez rušivé vedlejší chuti. Flavoury - nádherné vonící, aromatický čaj. Coloury - silný a dobrý čajek. Earthy - zemité, svěží aroma.

¹ viz Příloha č. 1 (obrázek vlastní)

KATEŘINA ŠUTEROVÁ
GRAPHIC DESIGNER
katkasuterovaaa@gmail.com
+420736227370

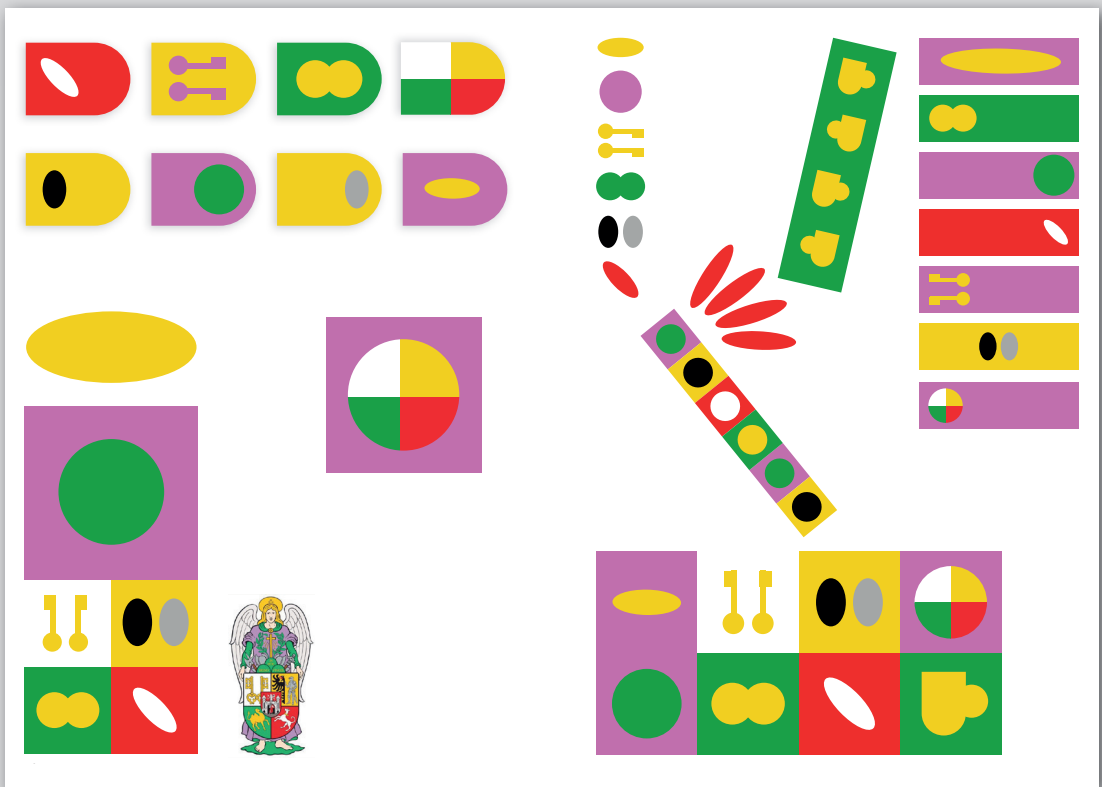
PROJECTS ↓
VECTORS →
ILLUSTRATIONS →
CV(PDF DOWNLOAD)

Galerie hlavního města Prahy • vizuální styl • společně s Kateřinou Zámečnickovou • www.zamecnikova.work

² viz Příloha č. 2 (obrázek vlastní)

³ viz Příloha č. 3 (obrázek vlastní)

⁴ viz Příloha č. 4 (obrázek vlastní)

⁵ viz Příloha č. 5 Dostupné z https://www.mzv.cz/london/cz/o_velvyslanectvi/galerie/symboly_cr_a_eu_pro_pouziti_v_tisku.html [cit. 29. 7. 2018]

¹⁵ viz Příloha č. 6 (obrázek vlastní)

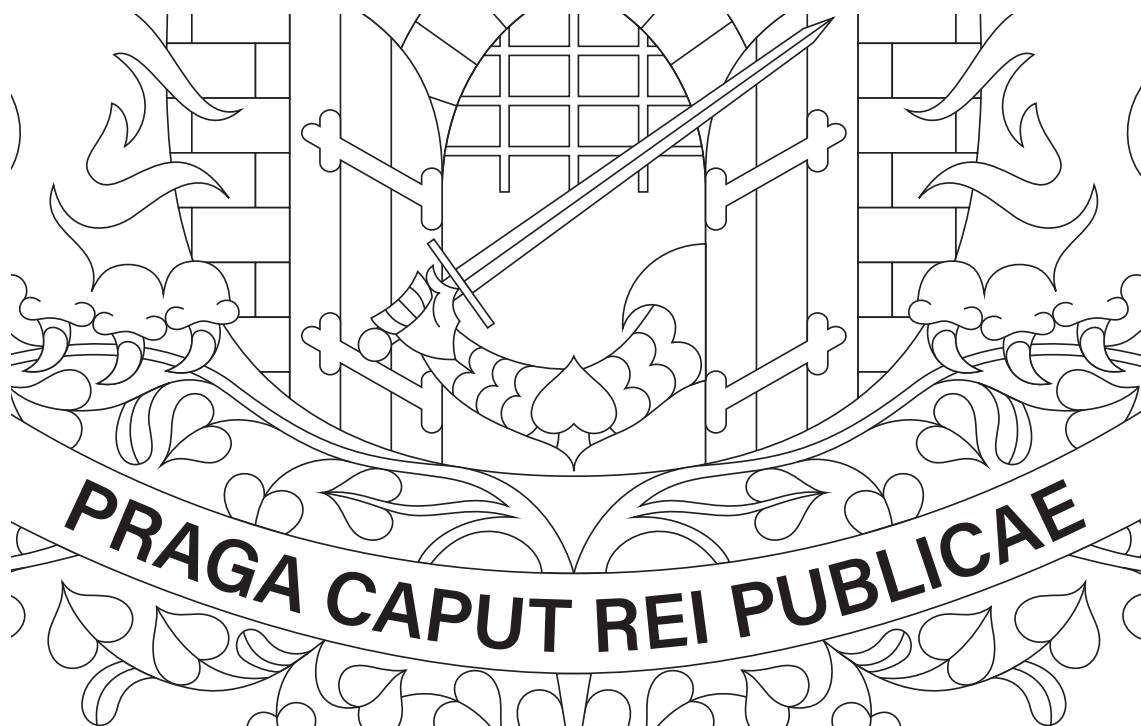
¹⁶ viz Příloha č. 7 (obrázek vlastní)

¹⁷ viz Příloha č. 8 (obrázek vlastní)

¹⁸ viz Příloha č. 9 (obrázek vlastní)

¹⁹ viz Příloha č. 10 (obrázek vlastní)

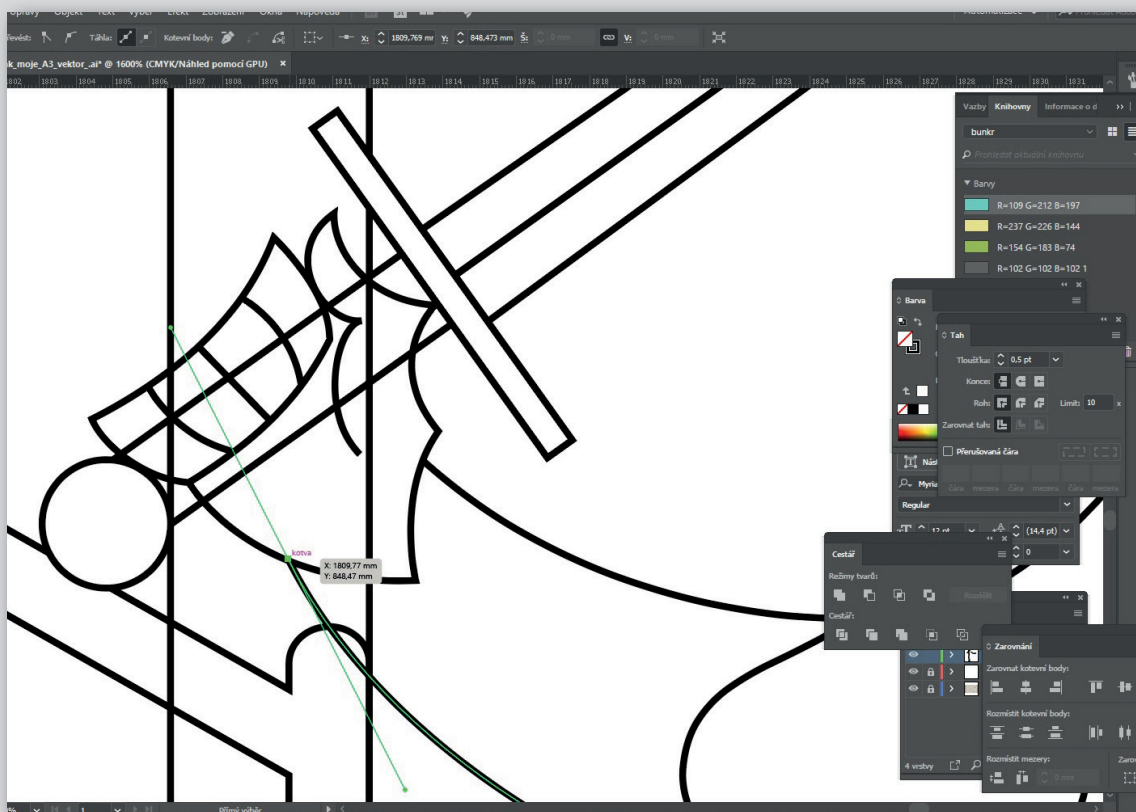
²⁶ viz Příloha č. 11 (obrázek vlastní)

²⁷ viz Příloha č. 12 Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Znak_hlavn%C3%ADho_m%C4%9Bsta_Prahy#/media/File:Prague_coat_of_arms_-_bus_stop.JPG> [cit. 29. 7. 2018]

²⁸ viz Příloha č. 13 (ZENGER, Zdeněk. *Česká heraldika*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1978. 101 s.)

³¹ viz Příloha č. 14 (skica, obrázek vlastní)

³² viz Příloha č. 15 (obrázek vlastní)

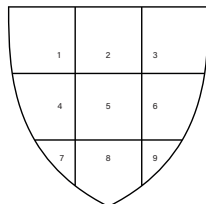
³³ viz Příloha č. 16 (obrázek vlastní)

Štít

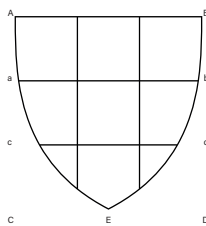
Štít je nejdůležitější částí erbu. Všechny ostatní části erbu mohou chybět a erb stále zůstane erbem, jenom štít ne. Erbovní figury na nejstarších štítech byly velké jednoduché, a to z praktických důvodů, aby byly zřetelné a na dálku snadno rozpoznatelné. Tvar štítu se během času měnil a v dobách živé heraldiky byl ovlivňován změnami ve způsobu boje. Na některých štítech vidíme na heraldicky pravé straně jakýsi výkrojek, který se odbočně nazývá *terc* a sloužil rytířům k založení dřevce. Tvar štítu se nikdy nepopisuje (neboť popisuje) a víceméně jeho provedení závisí na vůli kreslíře, který však musí respektovat především umělecký doh (hovornost: o štítech gotických, renesančních atd.) a někdy také provenienci (štítů normandské, španělské, italské a podobně). Provenienci je třeba respektovat pouze tehdy, jde-li o znak z jiné oblasti než střední Evropa (a i tehdy jsou výrazné odchylky spíše výjimkou). Uvedené názvy štítů nejsou jednoznačným určením tercie a užívalo se jich v různých dobách a v různých zemích. Není však možné, aby rodina nobilitovaná v 19. století užívala gotický štít. V období baroka se hojně místo štítů užívalo karuát, hlavně v známkách duchovenstva.

ROZDĚLENÍ ŠTÍTŮ:

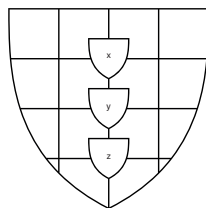
- 1, 2, 3 → HLAVA (VRCH) ŠTÍTŮ
- 4, 5, 6 → BŘEVNO (STŘEŽ)
- 7, 8, 9 → PATA (SPODEK)
- 1, 4, 7 → PRAVÝ BOK (PŘEDNÍ STRANA)
- 2, 5, 8 → KŮL
- 3, 6, 9 → LEVÝ BOK (ZADNÍ STRANA)

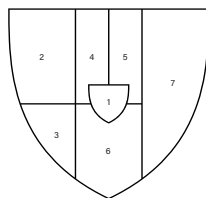
- A–B HORNÍ OKRAJ ŠTÍTŮ
- C–D DOLNÍ OKRAJ ŠTÍTŮ (ŠPICE)
- E HRNÍ ŠTÍTŮ
- a–b POPRISÍ ŠTÍTŮ
- c–d PUPEK

- x → ČESTNÝ ŠTÍTEK
- y → SRDEČNÍ ŠTÍTEK
- z → PUPEČNÍ ŠTÍTEK

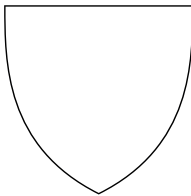

Při popisu složitějšího štítu se postupuje v tomto sledu:

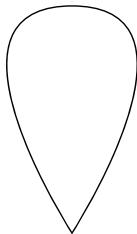

PODLE VÝVOJE ROZEZNÁVÁME ŠTÍTY:

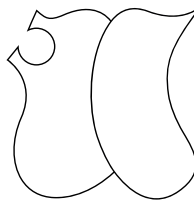
GOTICKÝ
(trojhraný, naholově vodovodný, dole zahrocený, ze stran kónický) 13.–14. století

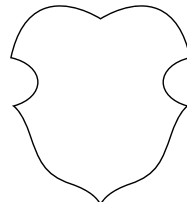
NORMANSKÝ
(podlouhý, naholově zrohobený, dole zahrocený) do 13. století

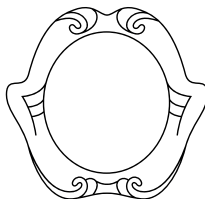
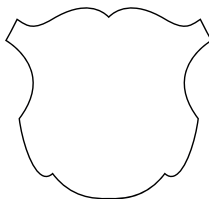
KOLČÍ
(terc – má různé tvary, při pravém okraji je otvor pro kopl) 14.–16. století

RENEŠANČNÍ
(v okrajích různě vyjrojený, není již ochrannou zbraní, ale ozdoba) 16.–17. století

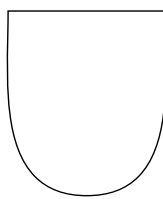

BAROKOVÝ
(různých tvarů) od 17. století

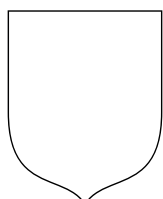

PODLE PŮVODU ROZEZNÁVÁME ŠTÍTY:

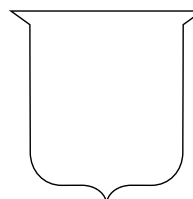
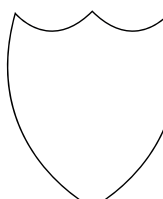
ŠPÁNĚLSKÝ
(naholově rovný, dole půlkruhový)

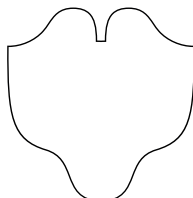
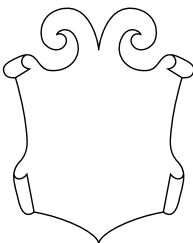
FRANCOUZSKÝ
(naholově rovný, dole půlkruhový, vyběhající v hrot)

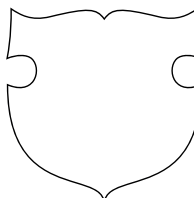
ANGLICKÝ
(nejpodobnější tvary v 19. století)

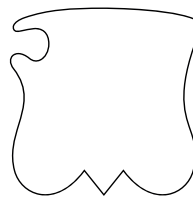
ITALSKÝ
(kartuše – dekorativní, různých tvarů)

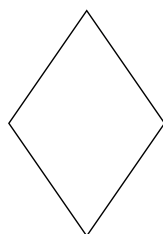
POLSKÝ
(v podstatě souměrný štít kolčí)

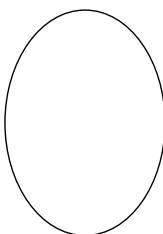
JUGOSLAVSKÝ
(v podstatě kolčí, s otvorem pro kopl)

ROUTOVÝ (DÁMSKÝ)
(známý zejména v západní a v církevní heraldice jako znak abatyší)

OVÁLNÝ (DÁMSKÝ)
(žasto v Belgii a v severní Francii)

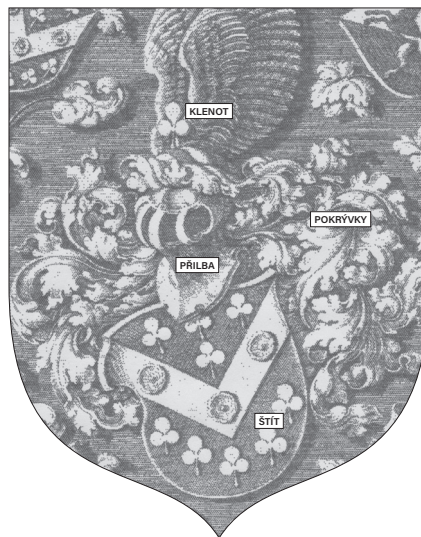

V některých západních zemích byly dříve zvláštní tvary štítů, aby se zvýraznila skutečnost, že se ženy bojí neúčastňovaly. Byly to především štíty routové, avšak v Belgii a v severní Francii se u dam užívaly daleko víc štíty oválné. Ve střední Evropě se však nedělaly rozdílly ve tvarech štítů mužů a žen, i když i zde se ojediněle našly výjimky. Pozice štítů v erbu bývá dvojitá. Buď je štít kreslen kolmo anebo poněkud našikmo, což někteří heraldici považují za správnější, protože to odpovídá středověké praxi, kdy rytíři nosili štíty zavěšené na bratři (nad štítem pak skutečně byla vidět jen přilba s klenotem a přikryvadly – tedy úplný erb).

³⁴ viz Příloha č. 17 (obrázek vlastní)

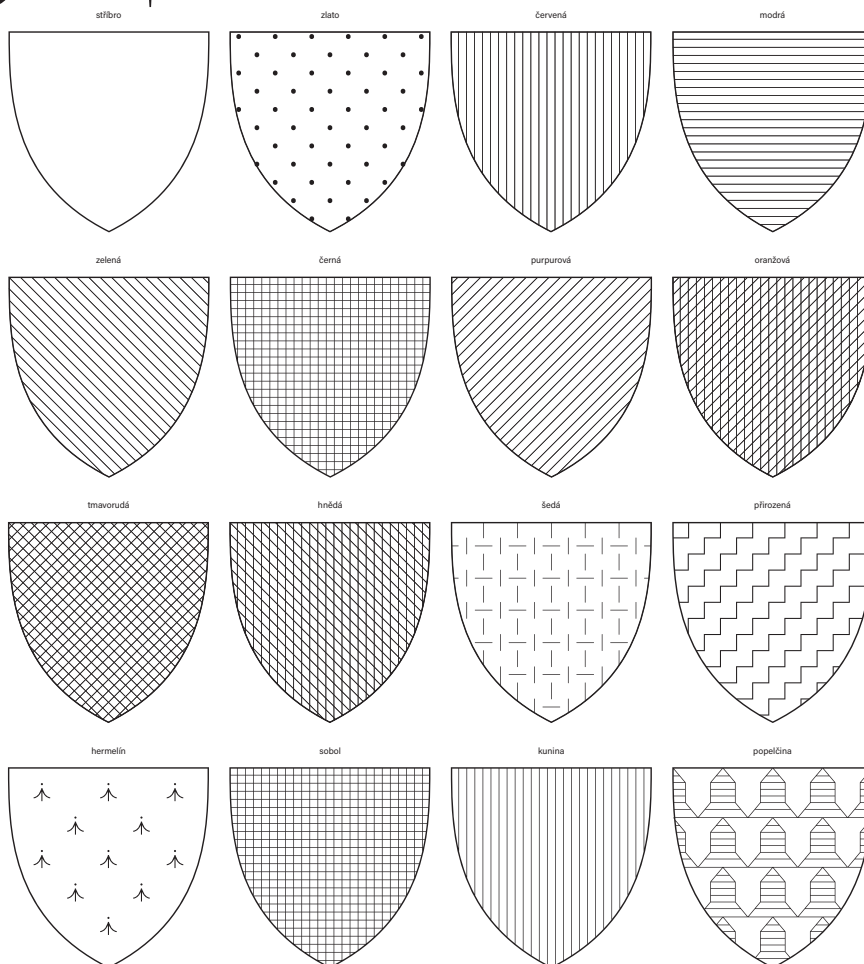
Znak a jeho součásti

V nejužším slova smyslu znakem rozumíme trvalé znamení ve štítě, vytvořené podle ustálených heraldických pravidel, které určuje jak fyzickou či právníkou osobu na základě výtčného nebo ude-
 lského práva. * Typický šlechtický erb se skládá z několika částí. Nejčastěji to bývá štít, přilba, přikryvadla, točnice nebo korunka a klenot. Takovému erbu říkáme erb úplný, protože obsahuje všechny základní znakové složky a představuje jen určitou zjednodušenou podobu rytíře připraveného k boji (hrud kryt štítem, na němž je hlava v přilbě s ozdobami. V pozdějších dobách ještě přibývaly honosné kusy, které sice nebyly nikdy funkční, ale postupem doby se staly odznaky výjimečnosti a různých privilegií. Jsou to například řádové dekorace, hodnosti odznaky, koruny, čepice a klobouky, ale také štítonosy, prapory, púda, trofeje, hesla (motta), bojové pokrývky, pláště a stany. Všechny složky erbu mohou chybět, pouze štít v žádném případě chybět nesmí. Ten tvoří základní a nezastupitelný komponent znaku. Pokud je znak tvořen pouze štítem, hovoříme o znaku neúplném.

Tinktura a šrafování:

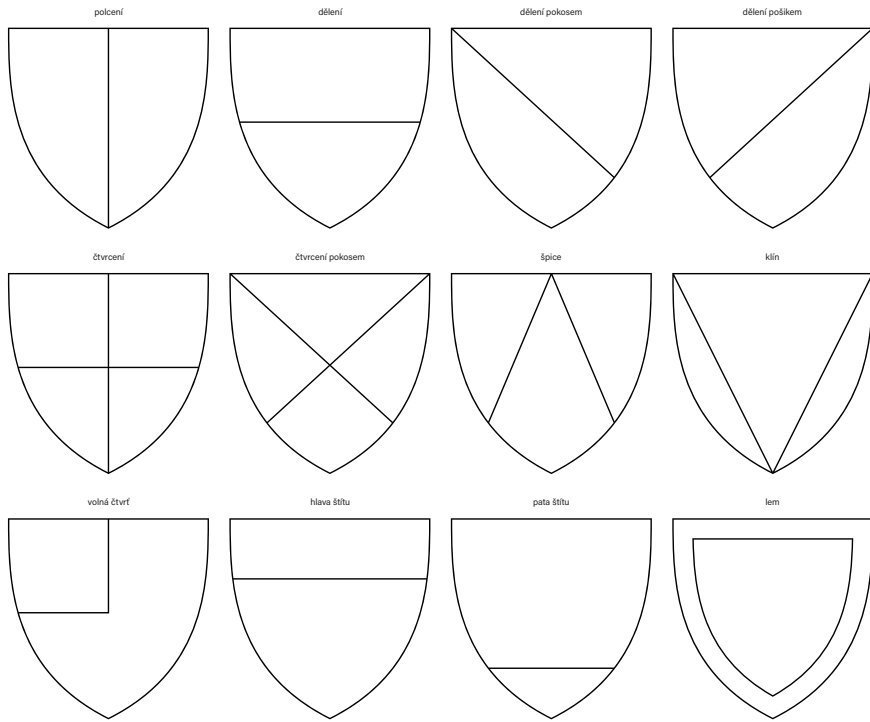
••• Tinktura ••• Snad každého při pohledu na nejrůznější znaky musí upoutat jejich různobarevnost. Všechny tyto "barvy" nazýváme v heraldice tinkturami, které se pak dělí na barvy, kovy a koželiny. * Není-li možná erb vymalovat barevně, užívají se k jejich označení obvykle šrafo, které pak jednotlivé tinktury zastupují. Platí přitom zásada, že svýš směr je vždy určen osou štítu. Šrafování nebyvalo v minulosti jednotné anebo se k označení tinktur používala většinou jejich počáteční písmena nebo dokonce názvy kamenů či astronomická znamení planet. Kdysi totiž někteří heraldici rozlišovali vzrůzenost i tím, že popisovali erby císařů, králů a královských princů planetárními označeními, erby vyšší šlechty drabými kameny a erby nižší šlechty kovy a barvami. Dnes se již tohoto složitěho systému neuvíží a všechny znaky jsou popisovány jen tinkturami. * V heraldice neexistují žádné pastelové odstíny, ale pouze základní tóny tinktur. Všechny tinktury jsou rovnocenné a není správné říkat některé z nich přednostní, když do-
 cházelo dřívě i k takovým polepšením znaků, kdy panovník pouze "polepšil" stříbro na zlato. V heraldice, jak již bylo řečeno, dělíme tinktury na kovy, barvy a koželiny: 1. kovy: * stříbro (prázd-
 né pole, peče, Měsíc) • zlato (uchování, slava, Slunce); 2. barvy: • červená (svíže — oheň, ru-
 bin, Mars), • modrá (vodorovně — voda, safír, Jupiter), • zelená (pokosem — tráva, smaragd, Venúse), • černá (svíže a vodorovně, diamant, Saturn), • purpurová (pošikem, amethyst, Mer-
 kur), • oranžová (svíže a pošikem, hyacint, Dračí hlava), • tmavorůdá (pokosem a pošikem, sardo-
 nix, Dračí oca), • hnědá (vodorovně a pokosem), • žlutá (vodorovně a svíže krátké čáry v řá-
 dích), • pšivázná (vodorovně a pošikem); 3. koželiny: • hermelín (tři tečky, z kterých vyblíhají dolů tři čárky), • sobol (svíže a vodorovně — jako černá), • kunina (svíže — jako červená), • popel-
 čina (řady malých — modro-stříbrných — stří-
 dave obkreslených štiků — zvonků). * Jedním z nezákladnějších pravidel heraldiky je, že barva nemá přijít na barvu, kov na kov a koželina na koželina. Tato zásada byla kdysi dikována zá-
 kladním požadavkem heraldiky — zřetelností. Je zřejmé, že stříbrný nebo zlatý kříž v modrém nebo červeném poli byl z dříve mnohem viditelnější než třeba červený kříž v modrém poli. Je zajímavé, že moderní věda 20. století, která na základě přesných optických přístrojů učila pozadí účinnosti a výraznosti barev, se vůbec nelíbí od prastarých zásad heraldické zřetelnosti. Pořadí bylo totiž určeno takto (zde záměrně užívám výrazy "žlutý" a "bílý" namísto heraldic-
 kých termínů zlatý a stříbrný): 1. černá na žluté, 2. červená na bílé, 3. zelená na bílé, 4. modrá na bílé, 5. bílá na modré, 6. černá na bílé, 7. žlutá na černé, 8. bílá na červené, 9. bílá na zelené, 10. bílá na černé, 11. červená na žluté a teprve na 12. místě je první heraldický nevhodná kombinace zelená na červené. * Jiným důležitým pravidlem heraldiky je posazování pravé a levé strany. Díváme-li se na nakreslený erb, je heraldicky pravá strana na kresbě na straně levé a heraldicky levá strana na pravé straně kresby. Toto opačné chápání stran je dáno tzv. kurtoasi (z francouzského *la courtoisie* — dvornost, zdvořilost, kdy nositel erbu má přednost před pozorovatelem a erb se posuzuje z hlediska jeho držitele.

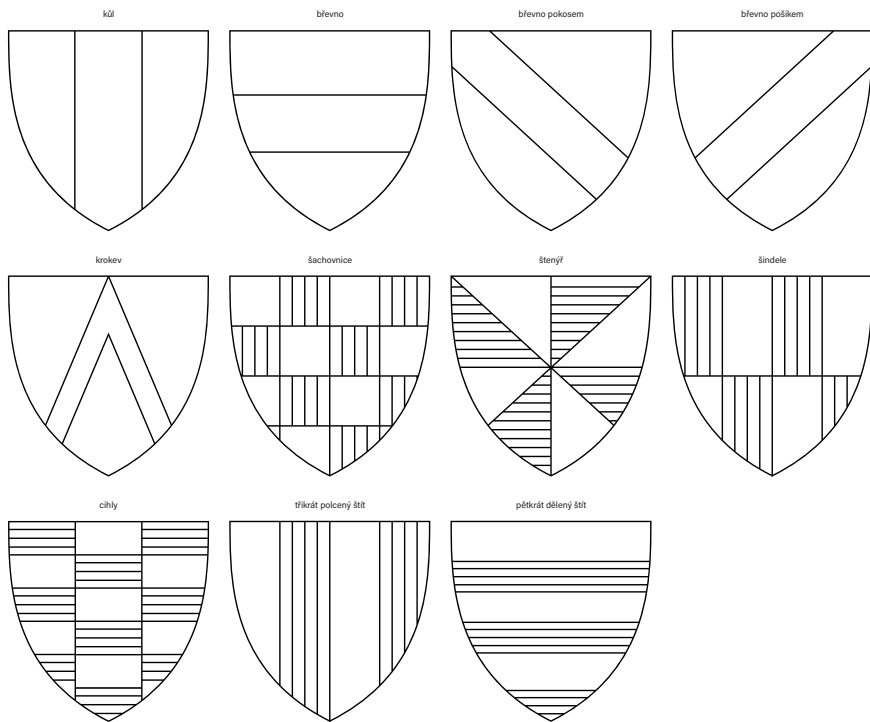
Figury

Vše, co klademe do štítu, nazýváme erbovním nebo znakovým znamením nebo figurou. Zásadně dělíme všechny figury na dvě skupiny: *a) heraldické figury*, kde je štít dělen různými čarami na pole různého geometrického tvaru; *b) obecné figury*, což jsou heraldicky stylizované postavy, zvířata, rostliny a věci. ☛ Znamení *heraldická* jsou obrazy ve štítě vytvořené čarami vedenými vždy od jedné hrany štítu ke hraně protilehlé. Tímto jednoduchými čarami vzniklo značné množství dělení štítu: polcení, dělení, dělení pokosem (kosmé) dělení pošikem (šikmé), čtvrcení, čtvrcení pokosem, špice, klin, volná čtveř, hlava štítu, para štítu, lem, střední štítek, čestný štítek, pupoční štítek. Vedle tohoto základního dělení mohou existovat ještě různé kombinace — například: polceno, vpravo stříbrno-modře děleno, vlevo zlaté pole (hrabata von Fünfkirchen); polceno, vpravo stříbrné pole, vlevo červeně-černě děleno (Hrazanové v Hrazově); nahobě stříbrno-červeně polceno, dole černé pole (Kamýrský ze Latišovic). ☛ Nejjednodušší heraldické figury odpovídají jménem i postavením dělení štítu, vznikly zvojením čar a jsou umístěny ve štítě. Jsou to kůl, břevno, břevno pokosem, břevno pošikem, heraldický kříž, svatoondřejský kříž, krokev a další. ☛ Počet těchto čar může být libovolně opakován. Potom je ale nutné vpopisu uvádět počet příslušného dělení. Je-li štít dělen stejným počtem svázků a vodovodných čar (nejméně však třemi), hovoříme o šachovnicovém nebo o šachovnicově děleném štítě. Je-li štít čtvrcen a zároveň dělen pokosem a pošikem, hovoříme o tzv. štených. Příklad: polcení nad dělením co do počtu čar, vznikají tzv. šindelje, je-li tomu naopak, vznikají cihly. ☛ Z toho, co již bylo řečeno, je zřejmé, že se takto nabízí takřka nekonečné množství kombinací a variant. Přitom však ještě nemusí být tyto čáry vždy rovné, ale můžeme použít k dělení štítu i jiných čar. Z jejich velkého množství uvedeme alespoň čáry vlnovité, pilovité (dělení špicemi), cimbuřní (dělení stínkami) či oblouk. ☛ V mnohých heraldických knihkách a příručkách nacházíme přesné vymezení štítek břevna, krokví, ale i hlav či par štítu, jejich autůh, vedení dohrou snahou zachovat určité proporce heraldických figur, však zapomínají na skutečnost, že v jednotlivých polích (tj. částech štítu) vzniklých jeho dělením mohou být umístěny obecné figury. A aby tyto figury byly zřetelné a dobře viditelné, musí být jejich pole poněkud zvětšeno na úkor heraldické figury, která jinak bývá širší. ☛ Tak například břevno arcibiskupství pražského je širší, než břevno hrabat von Stauffenberg, které je nahobě i dole provázáno bý. Je rovněž rozdíly mezi břevnem arcibiskupství pražského a dvakrát děleným štítem hrabat Trčků z Lípy. ☛ Někdy se setkáváme u znaků, jejichž pole štítu nenesou žádnou obecnou figuru, s rozmantými ozdobnými čarami a ornamenty. Tato výzdoba vyplňuje prázdné plochy a jde o projev čistě umělecký. Protože se nejedná o žádnou figuru, neuvádí se v blasonu (v popisu znaku) a také není povinný. Nazývá se damascování (damascenování) a bylo mu dáno jméno podle vranky ze vzácných kůvek z města Damasku v dnešní Sýrii. ☛ Heraldické figury jsou patrně starší než obecná znamení a v popisech znaků mají před nimi přednost. V klenotech se nedají kreslit, a proto se musí položit na jiný předloz — například na štítla, na desku a podobně. ☛ Znamení *obecná* jsou všechny ostatní heraldické figury, které se kladou do štítu. Nesmějí se, na rozdíl od figur heraldických, dotýkat okrajů štítu, ale plochu štítu (pole) *musí podle možnosti vyplňovat*. Všechna tato znamení se kreslí *znameně stylizovaně* a takřka nikdy úplně neodpovídají svým skutečným předlohám. Důvodem je především zjednodušení, které má usnadnit jejich tvorbu a také samozřejmě zřetelnost.

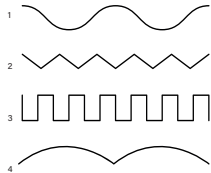
OBEČNÉ HERALDICKÉ FIGURY:

DALŠÍ OBEČNÉ HERALDICKÉ FIGURY:

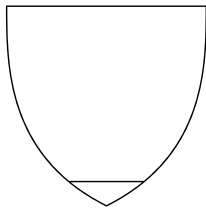
K dělení štítu je možno použít i jiných čar:
vlnovitá (1), pilovitá (2),
cimbuřní — stínky (3), oblouky (4)

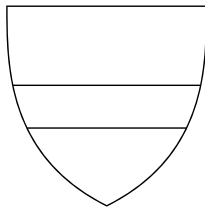
(1) → Zelená půda se nazývá *trůvník*. Pata se uplatňuje zejména v městské heraldice jako základna obecných figur, např. hradů, městské zdi, věže apod. Mohou na ní ovšem stát i lidské postavy, zvíř atd. Rozvedena do oblého tvaru symbolizuje nerovný terén, při trojitém zaoblení se nazývá *trojvrší*.

(2) → Břevno při dělení, stejně jako kůl při půlení, jsou nejobvyklejšími a nejvíce užívanými heraldickými figurami. V nich se zvlášť výrazně a čitelně projevuje barevnost heraldiky: jsou-li polceny na šití pokrytý kovem, nesou třeštiku a barvy a naopak. Toto pravidlo se dodržuje i v dobách upadkové heraldiky.

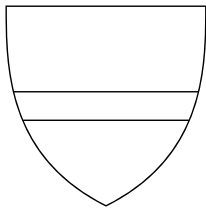
poloviční pata (jde-li čára ve vzdálenosti menší než 1/4 od hrotu), též půda, (1)

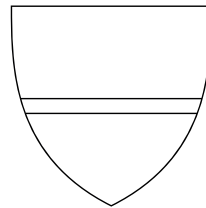
břevno (vodorovný pruh středem štítu, zpravidla ne širší než 1/4 výšky), (2)

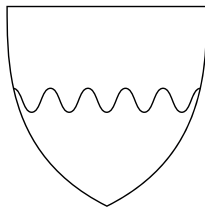
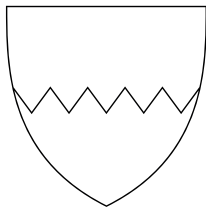
lať (zpravidla o šířce 1/4 výšky štítu).

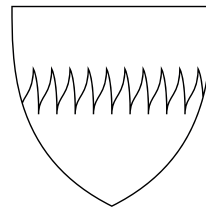
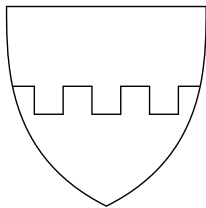
nit, vlákno (ušší než 1/4 výšky).

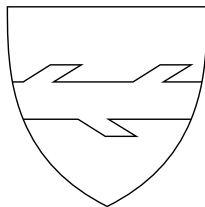
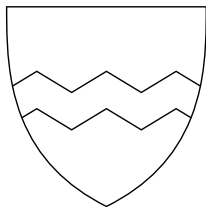
Dělení se opět provádí fezem pilovitým, vlnitým,

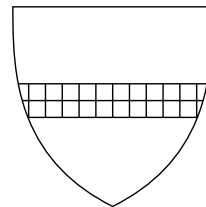
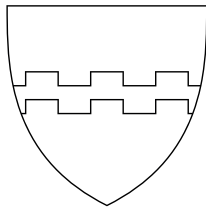
cimbuřovým, plamenným apod.

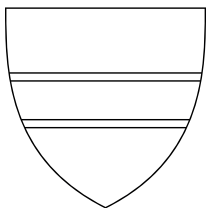
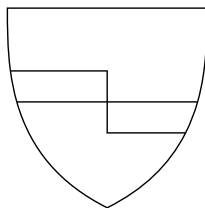
Břevno může mít tvar lomný, ostrevový,

cimbuřový apod. Může být šachováno.

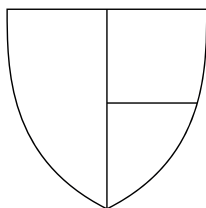
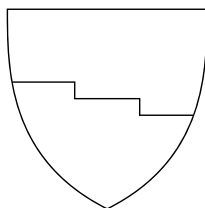
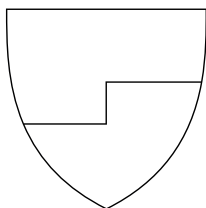
uprostřed posunuto, řemováno...

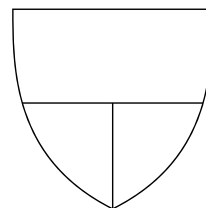
III. ŠITÍ POLCENÝ A DĚLENÝ

stupeň (rovná čára ve středu štítu kolmo sestoupí a opět pokračuje rovně); pravý, levý; výstupek (o 3, 5 i více stupních). Různé varianty dělení a půlení se objevují zejména v době pozdní heraldiky, kdy její nositelé rozšiřovali své štíty o další získané znaky.

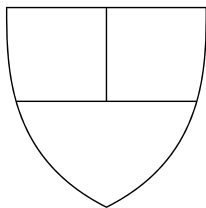
polcený a od středu dělený

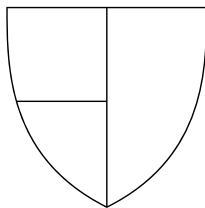
dělený a od středu polcený

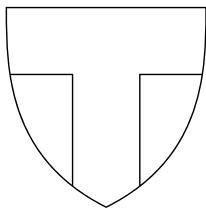
do středu polcený a dělený

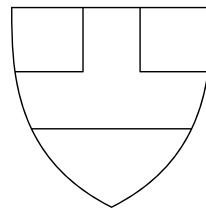
do středu dělený a polcený

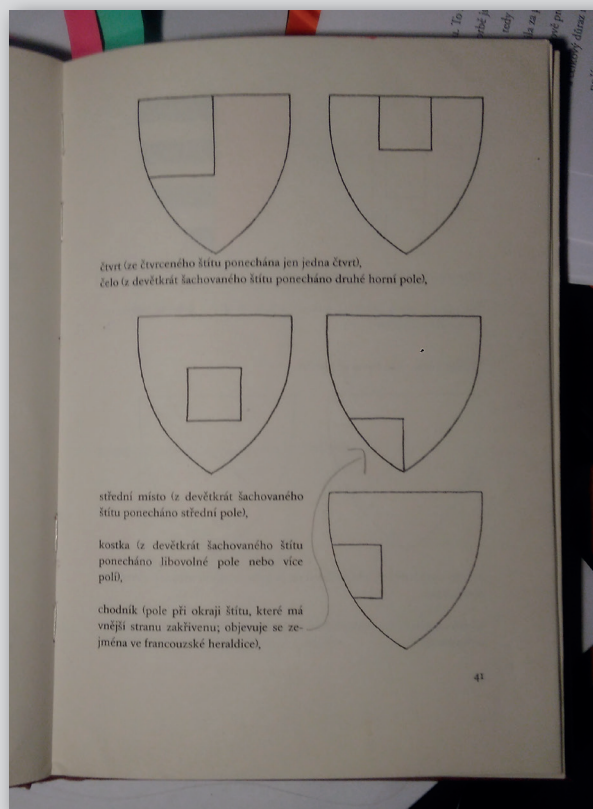

hlava na kůlu

půl kůlu na břevnu

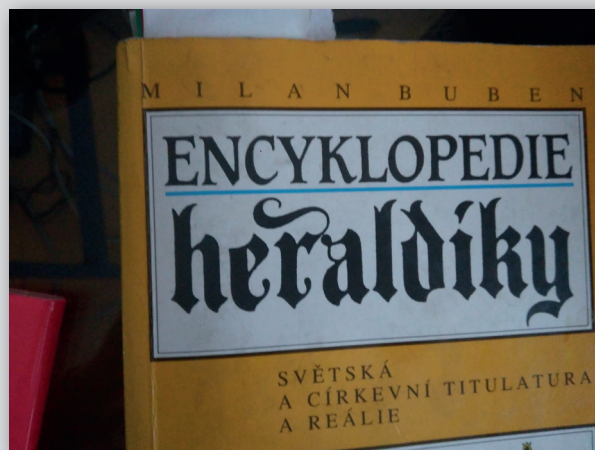
dědičných znaků. ☞ Můžeme tedy říci, že heraldika je nauka obsahující souhrn základních pravidel a zvyklostí, podle nichž se znaky tvoří a také učící znaky popisovat, určovat a kreslit. Heraldika však není jen naukou o znacích (jejich vzniku, tvorbě, vývoji a užívání), ale zabývá se i tím, co se znaky souvisí, tedy také prapory, řády, odznaky a všemi ostatními symboly. Heraldika v sobě zahrnuje obě extrémní stránky lidského edince: jak touhu po odlišnosti, tak vědomí sounáležitosti. ☞ Je také třeba zdůraznit, že heraldika není pouze jen vědou, ale i uměním, protože ke tvorbě a malbě znaků je zapotřebí již vypěstovaného výtvarného citu a obratné ruky. Stojí tedy na pomezí historických věd a výtvarného umění a skutečně dobří heraldici jsou *zároveň vědci i umělci*. Proto se domnívám, že označení heraldiky za pomocnou vědu historickou není úplně správné, respektive dostatečně vyčerpávající, protože většina věd v sobě neobsahuje složku výtvarnou. Také opačný pohled na heraldiku, jako na projev výtvarného umění bez hlubších teoretických znalostí, není správný. ☞ Heraldika jako nauka o erbovním umění vznikla později než znaky samy. Původ heraldiky se zpravidla klade *do poloviny 12. století*, kdy přibližně v letech 1135—1155 vznikají první znaky *téměř současně v řadě zemí západní a jižní Evropy* (Anglie, Francie, Německo, Španělsko, Itálie). ☞ Zvyk malovat různá znamení na *válečný štít* je však mnohem starší. Již válečníci, zvláště pak vojevůdci starých asijských národů Babylónie, Persie a Číny, jakož i staří Egypťané užívali na svých štítech a praporech různá znamení a figury. Také u starých Řeků se na jejich štítech setkáváme se lvy, koňmi, psy, kanci, rybami či ptáky a také egie a kohorty starých Římanů měly své symboly a odznaky (insignie).

kými athénskými rodinami v období základ heraldiky totiž spočívá v tom, že s konkrétní osobou, stávají se dědičnými. ☞ Ještě nějaký čas po dobytí Říma zůstávala brnění válečníků lehká. Avšak po bitvě u Hastings, kterému bylo šípe smrt anglického krále Richarda I. věnována pozornost věnováno tělesné ochraně a brnění se stalo těžší, pokrývá celé tělo a rytíři dobojovníci nosili plátěnou kůži, která zakrývá jejich tvář. Tím se staly brnění méně rozeznatelnými (plechová brnění pozdější uniformy), a protože se ve válce komu patří, vzrůstala i možnost se na bitvě pravděpodobně, že užívání různých štítků a rozpoznání v bitvách a na turnajích před přijetím zásady dědičnosti v polovině 12. století osobní a záviselo pouze na vůli jejich nositelů a několikrát ve svém životě. ☞ Počátky heraldiky a souvisí s křižáckými výpravami, zejména s výpravami do Svaté země, zvláště pak hrobu Jeruzaléma a jinověrců (vynavačů islámu) a hlavně v těch zemích, které byly již dříve součástí římské církve. ☞ Mimo své indi- kované, měly navíc i společný symbol — kříž (odtu-

³⁶ viz Příloha č. 18 (obrázek vlastní)

³⁸ viz Příloha č. 16 (obrázek vlastní)

Heraldika je nauka obsahující souhrn základních pravidel a zvyklostí, podle nichž se znaky tvoří a také učící znaky popisovat, určovat a kreslit. ³⁹ Heraldika však není jen naukou o znacích (jejich vzniku, tvorbě, vývoji a užívání), ale zabývá se vším, co se znaky souvisí, tedy také prapory, řády, odznaky a všemi ostatními symboly. ⁴⁰ Heraldika v sobě zahrnuje obě extrémní stránky lidského jedince: jak touhu po odlišnosti, tak vědomí sounáležitosti.

³⁹ viz Příloha č. 20 (obrázek vlastní)

⁴⁰ viz Příloha č. 21 (obrázek vlastní)

⁴¹ viz Příloha č. 22 (tisk na jehličkové tiskárně) Originál dostupný z <https://www.rijksmuseum.nl/en/my/collections/194949--katerina-suterovalheraldika/objecten#/NG-2011-98-2,41> [cit. 29. 7. 2018]